

Indledning

Det er mærkeligt at være her. Det er et mysterium, der aldrig vil slippe os. Bag vores image, under vores ord, over vores tanker venter en anden verdens tavshed. Der lever en verden inden i os. Ingen andre kan bringe os nyt fra denne indre verden. Gennem mundens åbning frembringer vi lyde fra bjerget under sjælen. Disse lyde er ord.

Verden er fuld af ord. Der er så mange, der hele tiden taler, højt, lavmælt, i lokaler, på gaden, på tv, i radioen, i aviser, i bøger. Lyden af ordene opretholder det, vi kalder verden, for os. Vi tager hinandens lyde og danner mønstre, forudsigelser, velsignelser og bespottelser. Hver dag holder vores sprogstamme sammen på det, vi kalder verden. Men ved at udtale ordet afslører vi, hvor skånselsløse vi er som skabere. Alle er vi kunstnere. Ethvert menneske henter lyde ud af tavsheden og lokker det usynlige til at blive synligt.

Menneskene er nytilkomne her. Over os danser galakserne ud mod uendeligheden. Under vores fødder er den urgamle jord. Vi er på forunderlig vis blevet dannet af jordens støv. Og dog er den mindste sten millioner af år ældre end os.

Vi forestiller os, at det tavse univers søger en genklang. En ukendt verden stræber efter at blive reflekteret. Ord er

de diskrete spejle, der holder vores tanker fast. Vi spejder ind i disse ordspejle og fanger glimt af mening, forbundethed og beskyttelse. Bag deres skinnende overflader er der mørke og tavshed. Ord er som guden Janus; de vender udad og indad på samme tid.

Hvis vi bliver afhængige af det ydre, vil vores indre forfølge os. Vi vil blive hjemsøgt af en længsel, som ingen forestilling, intet menneske, ingen handling kan tilfredsstille. For at blive helstøbte må vi forblive tro mod vores sårbare kompleksitet. For at bevare ligevægten er vi nødt til at afbalancere det indre og det ydre, det synlige og det usynlige, det kendte og det ukendte, det timelige og det evige, det gamle og det nye. Ingen andre kan udføre den opgave for os. Hver enkelt af os er den eneste tærskel til en indre verden.

Denne helstøbthed er hellighed. At være hellig er at være naturlig, at omfavne de verdener, der kommer i balance i os. Bag imagets og distraktionens facade er vi alle kunstnere i denne grundlæggende og uomgængelige forstand. Hver enkelt af os har fået den opgave og det privilegium at være en indre kunstner, som bærer og former en unik verden.

Menneskets nærvær er et skabende og stormfuldt sakramente, et synligt tegn på en usynlig nåde. Ingen andre steder er der en så fortrolig og skræmmende adgang til mysteriet. Venskabet er den vidunderlige nåde, der sætter os fri til at nærme os, erkende og tage dette eventyr i besiddelse. Denne bog er tænkt som en form for spejl, hvor man måske kan få et glimt af venskabets intimitet og styrke, både det indre og det ydre venskab. Venskabet er en skabende og undergravende kraft. Det postulerer, at intimiteten er livets og universets skjulte lov. Den menneskelige

rejse er en kontinuerlig forvandringsproces. Nærmer man sig som en ven, vil det ukendte, det anonyme, det negative og det truende gradvist afsløre sin skjulte tilknytning til os. Som kunstner er mennesket til stadighed aktivt i denne åbenbaring. Forestillingsevnen er det ukendtes bedste ven. Den vækker og frigør igen og igen mulighedens kraft. Venskabet kan således ikke reduceres til en eksklusiv eller sentimental relation; det er en langt mere vidtstrakt og intensiv kraft.

Den keltiske ånd var hverken diskursiv³ eller systematisk. Alligevel fik kelterne i deres poetiske erkendelsesform indfanget og udtrykt livets og erfaringens ophøjede enhed. Den keltiske ånd var ikke tynget af dualismen; den adskilte ikke det, som hører sammen. Den keltiske forestilling indbefatter et indre venskab, der ser naturen, det guddommelige, underverdenen og den menneskelige verden som ét. Dualismen, der adskiller det synlige fra det usynlige, tiden fra evigheden, det menneskelige fra det guddommelige, var fuldstændig fremmed for kelterne. Deres fornemmelse for ontologisk venskab udstyrede dem med en erfaringsverden, der var gennemtrængt af en værdifuld forening af andethed, ambivalens, symbolisme og forestillingskraft. Dette skabende og samlende venskab er kelternes gave til en verden, der er præget af en plagsom og ødelæggende adskillelse.

Den keltiske forståelse af venskabet finder sin inspiration og sit højdepunkt i det fine begreb *anam cara*. *Anam* er

3 *Diskursiv*: Logisk tænkning, som går frem fra begreb til begreb, fra slutning til slutning for at påvise sammenhængende kæder af udsagn; det modsatte af intuitiv.

det gælske ord for sjæl; *cara* er ordet for ven. Så *anam cara* betyder sjæleven. *Anam cara* var et menneske, man kunne betro de dybeste hemmeligheder i sit liv. Dette venskab var en relation, hvor anerkendelse og forbundethed blev udfoldet. Når man havde en *anam cara*, kunne venskabet bryde med alle konventioner og kategorier. Sammen med sin sjæleven trådte man ind på en ældgammel og evig vej.

Det er inspirationen til, at vi i kapitel 1 udforsker venskabet mellem mennesker. Det centrale er her en anerkendelse og opvækkelse af den urgamle forbundethed mellem to venner. Da menneskehjertets skabelse er en kontinuerlig proces, er kærligheden en stadig udfoldelse af skaberkraften i os og mellem os. Vi vil udforske længslen som det guddommelige nærvær og sjælen som hjemstedet for forbundetheden.

I kapitel 2 vil vi skitsere en spiritualitet for venskab med kroppen. Kroppen er vores jordiske bolig, vores eneste egentlige hjem i universet. Kroppen er i sjælen; denne opdagelse tildeler kroppen en hellig og mystisk værdighed. Sanserne er tærskler til det guddommelige. Sansernes spiritualitet er forvandlingens spiritualitet.

I kapitel 3 vil vi udforske det indre venskabs kunst. Når vi holder op med at frygte at være i vores eget selskab, vil en ny skaberkraft vågne i os. Vores glemte eller forsømte indre rigdom vil begynde at afsløre sig. Vi kommer hjem til os selv og lærer at hvile i os selv. Tankerne er vores indre sanser. Tilføres de stilhed og afsondrethed, vil de blotlægge det indre landskabs mysterier.

I kapitel 4 vil vi reflektere over arbejdet som vækstens poetik. Det usynlige stræber efter at blive synligt, efter at

manifestere sig i vores handlinger. Det er arbejdets indre længsel. Når vores indre liv kan blive afstemt med arbejdets ydre verden, bliver en ny opfindsomhed vakt til live, og store forandringer kan finde sted.

I kapitel 5 vil vi se på venskabet fra alderdommens perspektiv, livets høsttid. Vi vil udforske erindringen som det sted, hvor vores forsvundne dage i al hemmelighed samler sig, og nå til en erkendelse af, at det lidenskabelige hjerte aldrig ældes. Tiden er tilsløret evighed.

I kapitel 6 vil vi se nærmere på, at det er nødvendigt for os at bliver venner med vores oprindelige og endelige ledsager, døden. Vi vil reflektere over døden som den usynlige ledsager, der lige fra vores ankomst til verden følger os på livets vej. Døden er det store sår i universet, roden til al frygt og destruktivitet. Venskabet med vores død vil gøre os i stand til at hylde den evige sjæl, som døden ikke kan røre.

I den keltiske verden var cirklen et elsket symbol. Heri så man udtrykt, at erfaringens, naturens og det guddommeliges rytme fulgte et cirkulært mønster. Som en anerkendelse af dette følger denne bogs struktur også en cirkulær rytme. Den begynder med at betragte venskabet som en opvågning; dernæst udfolder den sanserne som umiddelbare og skabende tærskler. Dette lægger grundlaget for en positiv fremstilling af at kunne trives alene, som derefter søger at komme til udtryk i arbejde og handling i den ydre verden. Efterhånden som vores ydre energi aftager, står vi over for den opgave at blive gamle og dø. Denne struktur følger livets cirkel som en spiral mod døden og forsøger at klargøre dødens vigtige og inderlige invitation.

Disse kapitler kredser om et skjult, tavst syvende kapitel,

som rummer den urgamle ordløshed, der er i menneskets indre. Her bor det uudsigelige, det ubeskrivelige. Denne bog er et forsøg på at give en fænomenologisk beskrivelse af venskabet i poetisk-spekulativ form. Den er inspireret af den keltiske spiritualitets poetiske metafysik. Det er ikke en analyse af en række keltiske fakta, men et forsøg på at skabe rum for en noget bredere refleksion, en slags indre samtale med den keltiske forestillingsverden, en bestræbelse på at tematisere venskabets filosofi og spiritualitet.